BANU

BOŠNJAČKA AKADEMIJA NAUKA I UMJETNOSTI

■ MEHMED A. AKŠAMIJA, PORTRET AKADEMIKA ĐEVALHUDINA "ĐELE" JUSIĆA, 2021.

Akademik **Đevalhudin "Đelo" JUSIĆ** (Dubrovnik 1939 – Zagreb 2019)

Hrvatski kompozitor, gitarist, aranžer i dirigent, bosansko-hercegovačkog porijekla, koji se decenijama ubrajao među najznačajnije ličnosti muzičke i umjetničke scene na prostorima Ex Jugoslavije. U rodnom gradu, ali i u Bosni, kao državi vlastitog begovskog porijekla, našao je izvore i nadahnuća za svoju muziku, te je oblikovao individualni i prepoznatljivi oblik u melodijskom, harmonijskom i stilskom izražaju popularnih i ozbiljnih muzičkih dijela.

Komponiranjem se počeo baviti tokom 60-ih godina prošlog stoljeća, a u to vrijeme osnovao je vokalno-instrumentalni ansambl *Dubrovački trubaduri* s kojima je obišao zemlju i svijet. Osim što je snimao za *Croatia Records* (tada *Jugoton*), tu su još i mnoge svjetske kuće poput *Columbia, CBS, Parlophone, Electrola, Supraphone, Ensemble Electonicue* i mnoge druge. Njegova diskografija je okrunjena sa 80 gramofonskih ploča i 30 CD izdanja na kojima se nalazi preko 1.000 kompozicija i za koja je dobio 15 zlatnih i platinastih ploča.

Kao dirigent akademik Đevalhudin Jusić nastupao je na mnogim festivalima u zemlji i inozemstvu, vodeći velike revijske i simfonijske orkestre po gradovima: Berlinu, Drezdenu, Lenjingradu, Moskvi, Varni, Vatikanu, Splitu, Zagrebu, Sarajevu i na Dubrovačkim ljetnim igrama gdje je bio stalni dirigent DUBROVAČKOG SIMFONIJSKOG ORKESTRA s kojim je snimio 4 CD-a. Dirigiranje je izučio kod maestra Lovre von Matačića.

Od 2000. godine do njegove smrti, Jusićev balet *Dubrovački kantuni* izveden je u Parizu, Bruxellesu, Strasbourgu, Pragu, Ljubljani, Podgorici, Splitu, Sarajevu i Zagrebu. U decembru 2003. godine praizveo je s dubrovačkim simfoničarima *Koncert za fagot i orkestar* (solist Matija Novaković). Iste godine izvedena su mu dva kapitalna muzička djela, balet *Katarina-bosanska kraljica*, te oratorij ***Srebrenički inferno*** prvi put izveden 2003. godine, prilikom otvaranja **Memorijalnog centra Srebrenica - Potočari spomen-obilježje i mezarje**. Otad se izvodi svake godine, na dan obilježavanja genocida u Srebrenici u vrijeme ukopa posmrtnih ostataka identificiranih srebreničkih žrtava. Treba kazati da je *Srebrenički inferno* s velikim uspjehom izvođen širom svijeta. Akademik Jusić se sjetno prisjećao da je muziku za *Srebrenički inferno* napisao na uvjeravanje prijatelja iz Sarajeva, koji su mu kazali "u tebi je bosanska krv, ti to jedini možeš napisati". I uistinu, govorio je, probudio se u njemu njegov babo koji je iz Prozora i majka koja je iz Blagaja.

Jusićeva dva najznačajnija klasična djela su Oratoriji: ***Istina o Gradu slobode*** nastao za vrijeme najžešćih rušilačkih napada na rodni Dubrovnik, te Oratorij ***Srebrenički inferno*** posvećen genocidu u Srebrenici.

Na BOŠNJAČKOJ AKADEMIJI NAUKA I UMJETNOSTI – BANU je 7.10.2017. godine maestro Đelo Jusić promoviran u redovnog člana.

Nagrade (izdvojeno)

1997. - Dobitnik ***Porina***; 1999. - Dobitnik je ***Zlatne Arene*** na Filmskom festivalu u Puli; 2007. - Dobitnik ***Porina*** za životno djelo; Dobitnik je nagrade ***Ivan pl. Zajc*** za najbolji mjuzikl Dundo Maroje; Dobitnik je ***Zlatnog prstena*** emisije Radio Zagreba "Pomorska večer". Godine 2013., zajedno sa filozofom Bernardom-Henrijem Levyjem i prof. dr Predragom Matvejevićem, Đeli Jusiću je dodjeljeno priznanje ***Počasni građanin Grada Sarajeva***. Ukazom Predsjednika Republike nagrađen je Odličjem ***Reda Danice s likom Marka Marulića***. Dobitnik je i ***Ruke Svetog Vlaha*** povodom 40. godišnjice umjetničkog djelovanja; 2019. dobio je ***nagradu grada Dubrovnika za životno djelo***.

• • •

MIRZA PECIKOZA, **DAN KADA JE NEBO PLAKALO, SVIJET ŠUTIO, A UBICA UBIJAO: SREBRENIČKI INFERNO**
VISOKO.BA | 11. JULA 2019. |

Bio je to dan kada je čovjek pokazao svoju tamnu stranu, dan u kojem je zlo pobijedilo dobro, dan u kojem su mogli, a nisu bili spriječeni zločinci da sprovedu u djelo svoje monstruozne ideje i zaokruže sve vrste zla na teritoriji Bosne i Hercegovine – i dan je to kada se muški jauk čuo do nebeskih sfera, a svijet je gledao i šutio!

Ulaskom u Srebrenicu 11. jula 1995. godine, Ratko Mladić je gledao u kameru i jasno dao do znanja šta se to sprema, nagovijestio je GENOCID NAD BOŠNJACIMA riječima – ***napokon, došao je trenutak da se posle Bune protiv dahija Turcima osvetimo na ovom prostoru!***

Bila je to velikosrpska ideja, zločinački pohod, mržnja koja je tinjala stoljećima u prsima onog Srbina – koji nikada nije oprostio smrtni grijeh svojoj slavenskoj braći – BOŠNJACIMA, prelazak na islam. Kriviti samo Mladića koji je bio general bilo bi naivno, jer svaki pripadnik VRS koji je prekršio pravila ratovanja i postupao nečasno gori je od Mladića, jer trebalo je pogledati u oči svakom muškarcu i dječaku, ženi i djevojčici, tek rođenim bebama, mučiti ih, silovati i ubijati.

Ratovi su vođeni otkad je čovječanstva, imperije su se sukobljavale, ubijala je i jedna i druga strana, malo je prostora na zemaljskog kugli na kojoj se nije vodio rat. Mnogi kažu kako u ratu i ljubavi nema pravila, ali ne, nisu upravu, jer i u ratu i ljubavi ima pravila, a pravilo je samo jedno – BUDI ČOVJEK I KADA GUBIŠ I KADA POBJEĐUJEŠ!

U RS-u i Srbiji uče svoju historiju, laž predstavljaju kao istinu, a istinu predstavljaju kao najveću teoriju zavjere protiv njih, GENOCID U SREBRENICI predstavljaju kao običan zločin i usuđuju se javno negirati ono oko čega se gotovo cijeli svijet složio, međutim, nesporne pravne činjenice, Sud u Hagu i bezbroj dokaza i osuđenika svjedoče o samo jednoj istini, svjedoče da je u SREBRENICI BIO **G E N O C I D**.

Svake godine, 11. jula u Srebrenici, Bosni i Hercegovini i svijetu odjekuje vapaj, plač, krik muškarca, žene, dječaka i djevojčice, 11. jula će zločinac, ako savijesti ima poželjeti da se nije rodio, 11. jula će oni koji su šutjeli poželjeti da su progovorili, 11. jula će BOŠNJACI poželjeti da im se nikada ništa slično ne dogodi, a to možemo samo UNUTARBOŠNJAČKOM SLOGOM I JEDINSTVOM!

• • •

MEHMED A. AKŠAMIJA, **PORTRET / ĐELO JUSIĆ: DUBROVČANIN KOJI JE PODARIO NOTE "SREBRENIČKOM INFERNU" ILI DOK JE PISAO MUZIKU ZA "INFERNO" OPLAKAO JE CIJELU SREBRENICU I BOSNU**

Na ceremoniji otvaranja **Memorijalnog centra Srebrenica-Potočari** 2003. godine, kompozicija '***Srebrenički inferno***' je premijerno izvedena 20. septembra pred više od 30.000 prisutnih, na kojem je, do danas pokopano skoro 7.000 srebreničkih žrtava. Zapravo, u skladu s protokolom, *Omladinski zbor iz Zenice*, pod dirigentskom palicom Milenka Karovića, u Potočarima je izveo osmominutni, završni dio ***'Srebreničkoga inferna'***, „**Lanetosum**", kojeg je interpretirala Nerina Buzaljko, djevojčica koja je preživjela ratnu golgotu u Stocu, tako da je ona bila potpuno saživljena sa onim što se dešava i u muzičkom, ali i u dramaturškom smislu. '***Srebrenički inferno***', Oratorij, se sastoji od 8 odsjeka koji nose nazive: „**Prolog**", „**Inferno**", „**Kod Stvoritelja**", „**Bože**", „**Progon**", „**Exodus**", „**Lanetosum**" i „**Srebrenice moja**"

"Tu više ne raste ni žara, ni ljubica, ni šeboj,
ovdje je zemlja modra k'o i nebo.
I niko polje ne kosi ni ore,
ovdje po vazdan vode razgovore
sljubljene kosti i bijele laste sjena
i niko ne dođe da nas spomene.

Srebrenice moja, Srebrenice draga,
Srebrenice željo, ti si moja nada,
Srebrenice krvi, krvi roda moga,
Vratiću se ja, vraćamo se svi,
Grudo moja rodna!"

U tadašnjim bosanskohercegovačkim i inim medijima iz susjedstva isticalo se kako su Latić i Jusić, tekstom i muzikom, u cijelosti uspjeli umjetnički oslikati svu tragediju SREBRENICE, u kojoj je u samo dva julska dana 1995. godine ubijeno

između sedam i deset hiljada ljudi. Poslije prvog izvođenja, u javnosti je postalo jasno da će '***Srebrenički inferno***' ubuduće biti umjetnički sinonim za srebreničku tragediju.
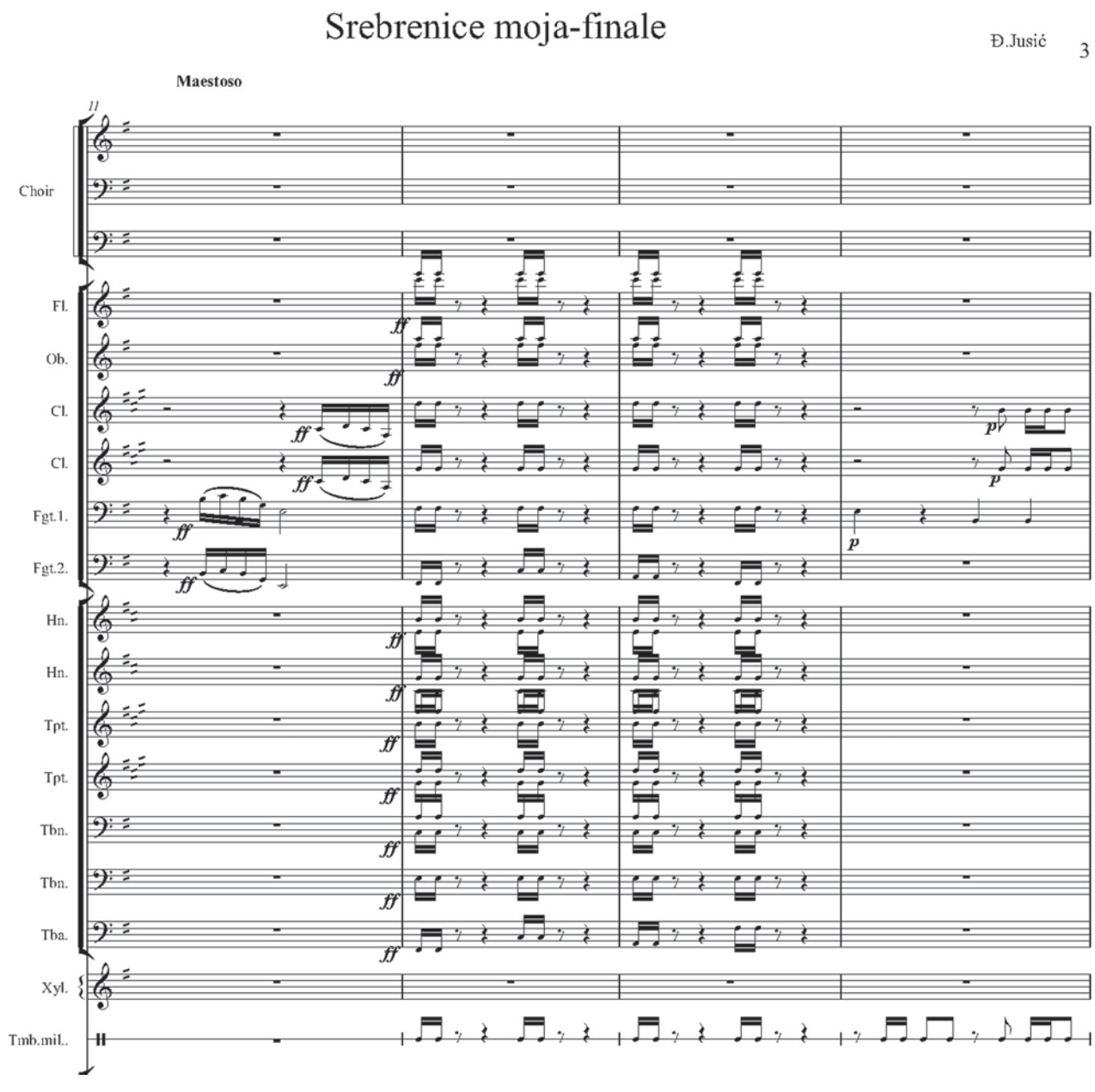
Oratorij se od tada izvodi svake godine na DAN GENOCIDA NAD SREBRENIČKIM BOŠNJACIMA i u vrijeme ukopa posmrtnih ostataka identificiranih srebreničkih žrtava, kao i za svaku petogodišnjicu u Narodnom pozorištu u Sarajevu.

„Gdje god se izvodio '***Srebrenički inferno***', bilo u Srebrenici, Sarajevu, Ankari, Zagrebu, bilo pred Billom Clintonom, međunarodnim velikanima i veličinama ili našim ljudima, emocije su uvijek iste – tuga, beskrajna tuga. Često i suze, ganuće – uvijek", prisjećao se akademik Jusić.

Latićeva poema objavljena je prvi put 2001. godine u Sarajevu. Kako u pogovoru piše Luko Paljetak, '***Srebrenički inferno***' jedinstveno je djelo i po tragičnom povodu koji ga je iznjedrio i po načinu na koji je napisano, usredotočeno na sudbinu NEZNANE BOŠNJANKE i nekolicinu drugih likova iza kojih stoje stvarne osobe. „Obezimenjene one imaju veću snagu, postaju likovi univerzalne ljudske vrijednosti i dostojanstva pogaženog krvavom rukom krvnika u najstrašnijem ratu ovoga našeg doba i stoljeća o kojem su Djeca cvijeća, u minulom, zanosno pjevala kao o dobu Aquariusa, sveopćujući ljubav i mir…" Pjesnik je u '***Srebreničkom infernu***' stvorio je snažno, duboko dojmljivo djelo kojim je na najuzorniji način u službi istine i ljudskog dostojanstva odužio svoj dug, zaključno navodi Paljetak.

Majko, majko, još te sanjam
Sestro, brate, još vas sanjam svake noći
Nema vas, nema vas, nema vas
Tražim vas, tražim vas, tražim vas
Gdje god krenem vidim vas
Majko, oče, što vas nema

Bosno moja, ti si moja mati
Bosno moja, majkom ću te zvati
Bosno majko,
Srebrenice sestro
Neću biti sam

DIO PARTITURE ORATORIJA "SREBRENIČKOG INFERNA".

■ MEHMED A. AKŠAMIJA, PORTRET MAESTRA ĐELE JUSIĆA SA JEDNIM OD SIMFONIJSKIH ORKESTARA KOJIM JE DIRIGIRAO.

Maestro Đelo Jusić je još na početku rada na '***Srebreničkom infernu***' izjavio kako je teško vjerovati da će kompozitorsko pero moći dočarati tu tragediju. Stoga ne čudi što je prije premijerne izvedbe akademik Jusić priznao da osjeća strepnju, ali i ponos zbog danog mu povjerenja. Ovaj poznati dubrovački umjetnik, radu na'***Infernu***' pristupio je s puno odgovornosti, izjavivši tada da ne može vjerovati kako riječ i muzika mogu izraziti patnju kroz koju je prolazio narod srebrenice.

Ipak, njihov trud i rad se isplatio, a '***Srebrenički inferno***' postao je muzički simbol srebreničkog stradanja.

Jusić se često prisjećao da je muziku za '***Srebrenički inferno***' napisao za tri mjeseca na uvjeravanje prijatelja Sarajlija, koji su mu kazali „u tebi je bosanska krv, ti to jedini možeš napisati". I uistinu, govorio je, probudio se u njemu njegov babo koji je iz prozora i majka koja je iz blagaja.

... Za sebe, znao je kazati da „vidi" muziku, te da tako piše. Ona jednostavno dođe do njega. Pisao je bez klavira, bez pomagala. Sjedeći za stolom, imao je imaginaciju instrumenata. Tako je, kaže pisao i '***Srebrenički inferno***', a „vidio" i bosnu.

> – *Vidio sam sav taj jad i tugu, te majke. Dok sam pisao* '***Srebrenički inferno***', *oplakao sam cijelu Srebrenicu. Morao sam se dobro koncentrirati, da bi to djelo uspjelo* – naglasio je u jednom razgovoru za Fenu.
>
> – Podsjećao je da su '***Srebrenički inferno***' s velikim uspjehom izvodili širom svijeta. Prisjećao se da su tako za nastupa u Turskoj posjetioci, u anketi tamošnjih medija, kazali *da nisu razumjeli riječi, ali da je muzika sve kazala*.
>
> – *Ima li većeg komplimenta za kompozitora. Zato insistiram da se '**Inferno**' snimi autentično, kako treba, a Sarajevo ima odličnu filharmoniju i hor. Slike blijede, filmovi blijede, ali muzika je jezik koji putuje cijelim svijetom. Treba uraditi CD i prezentirati ga gostima koji dođu u Sarajevo* – insistirao je akademik Jusić.

Da „vidi" muziku naučio je i prijatelja slikara Mersada Berbera. U početku on nije vjerovao da je to moguće, ali je, kaže, osjetio isto kad mu je nabavio demo snimak '***Srebrenički inferno***'.

– Slušao je tu muziku i rekao mi: *Vidio sam i ja* '***Srebrenički inferno***'. Onda je posvetio mnogo slika srebrenici, na svoj fenomenalan način. on je vidio ono što sam i ja vidio, skupa smo gledali – isticao je maestro Jusić.

U više navrata novinarima je izjavio da se „kulturom bori protiv barbarstva, ne želim da zaboravim to što

se dešavalo srebrenici i drugim srebrenicama u bih, daj bože da se nigdje više ne desi, ni ovdje niti bilo gdje u svijetu.“.

Na pitanje kako doživljava Bosnu... uzvratio je kontra pitanjem ... *Jeste li vi slušali '**Srebrenički inferno**'? To je čista Bosna... To je jedan od najvećih dokumenata, ne samo '**Inferno**' nego i ostalo. Niko ne čita Betovenovu (Beethoven) biografiju nego sluša muziku*, poručio je svojevremeno Jusić.

Njegov '***Srebrenički inferno***' za mnoge je najljepši dar koji je jedan umjetnik dao bosni. Daroviti kompozitor i dirigent bh. porijekla akademik Đelo Jusić uspio je tako prikazati patnje i stradanja žrtava genocida u srebrenici.

SREBRENIČKI INFERNO U NARODNOM POZORIŠTU U SARAJEVU

SREBRENIČKI INFERNO MAESTRA ĐELE JUSIĆA SE IZVODI NA SVAKU PETOGODIŠNJICU ILI U NARODNOM POZORIŠTU SARAJEVO, ŠTO JE OSTVARENO 10. JULA 2015., ILI U AMFITEATRU MEMORIJALNOG CENTRA KOVAČI NA ISTI DAN 2020. GODINE U ZNAK SJEĆANJA NA SREBRENIČKE ŽRTVE.

POVODOM OBILJEŽAVANJA 20-TE I 25-TE GODIŠNJICE GENOCIDA U SREBRENICI, BIO JE IZVEDEN "SREBRENIČKI INFERNO" UZ UČEŠĆE ORKESTRA SARAJEVSKE FILHARMONIJE I HORA OPERE NARODNOG POZORIŠTA SARAJEVO POD DIRIGENTSKOM PALICOM DARIJA VUČIĆA I SAMRE GULAMOVIĆ. KAO SOLISTKINJE SU NASTUPALE SOPRANISTICA ADEMA PLJEVLJAK-KREHIĆ I AIDA LEMEŠEVIĆ.

DESIGN: BRANKO DURSUN I ANES ŠEHIĆ.